

48053202 : สาขาสถาปัตยกรรมไทย

คำสำคัญ : การออกแบบตึกแถว/พักอาศัยและพาณิชย์/ชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสงขลา

นิลเกศ ดับโศก : การออกแบบตึกแถวพักอาศัยและพาณิชย์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในจังหวัดสงขลา. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์ และอ.ดร.นวลลักษณ์ วัศลันตชาติ, 616 หน้า

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถาปัตยกรรมที่พักอาศัย และประกอบการพาณิชย์ของชาวไทยเชื้อสายจีน บริเวณถนนนครใน และนครนอก จ.สงขลา เน้นรูปแบบการใช้พื้นที่เชื่อมต่อ และที่ว่าง ซึ่งสะท้อนพฤติกรรมจิตวิญญาณ และวัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิมของผู้อยู่อาศัย ซึ่งตึกแถวพักอาศัยและพาณิชย์กรรมที่ทำการศึกษานี้เป็นผลของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ การออกแบบตึกแถวเป็นการพัฒนาชุมชนเมืองเก่าสงขลาให้มีสภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน เหมาะกับวิถีชีวิตร่วมสมัย

วิธีวิจัยเน้นข้อมูลด้านเอกสาร และการสำรวจภาคสนามในพื้นที่โครงการ มีการสอบถามความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านในพื้นที่ แล้วนำมาวิเคราะห์สรุปร่วมกับกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมในประเทศจีน และตึกแถวที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่นที่มีชาวจีนอพยพไปตั้งถิ่นฐานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มตึกแถวที่มีอิทธิพลจีนบนคาบสมุทรมาลายู (ปีนัง มะละกา ประเทศมาเลเซีย และฮานอย และฮอยอัน ประเทศเวียดนาม) และตึกแถวในภาคใต้ของไทย (ภูเก็ต , พังงา และปัตตานี) และเพื่อให้โครงการออกแบบเป็นไปในแนวทางการอนุรักษ์ และพัฒนา ให้ชุมชนสามารถเลี้ยงตัวเองได้ จึงศึกษาโครงการอนุรักษ์ และพัฒนาตึกแถวเพื่อสนองต่อความต้องการสมัยใหม่ในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น โครงการอนุรักษ์เมืองแห่งประวัติศาสตร์ทางน้ำบริเวณแม่น้ำแยงซีเกียง ประเทศจีน ,โครงการเมืองเก่าฮานอย และฮอยอัน ประเทศเวียดนาม และโครงการอนุรักษ์บริเวณเมืองเก่า มะละกา ประเทศมาเลเซีย แล้วนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ใหม่ประกอบการออกแบบ การอนุรักษ์ และพัฒนาโครงการอย่างมีคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่าสามารถออกแบบ และพัฒนาตึกแถวออกเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะการปรับปรุงอาคาร ได้แก่ การก่อสร้างใหม่, การปรับปรุง, การสงวนรักษา และการจัดพื้นที่เปิดโล่ง (การออกแบบภูมิทัศน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น) การออกแบบ และพัฒนาโครงการได้นำแนวคิดเชิงประวัติศาสตร์ เช่น ความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีนเรื่องฮวงจุ้ย ปรัชญาลัทธิขงจื้อ ปรัชญาลัทธิเต๋า หยิน-หยาง และความเคารพนับถือธรรมชาติ และความเชื่อเรื่องวิญญาณรวมทั้งแนวคิดร่วมสมัย เช่น ทฤษฎี ปรัชญาโพสต์โมเดิร์น และทฤษฎีสถาปัตยกรรมยั่งยืน มาออกแบบตึกแถวพักอาศัยและพาณิชย์ โดยสร้างสรรค์ใหม่ให้เหมาะกับวิถีชีวิตร่วมสมัย บนรากฐานแนวความคิดจิตวิญญาณดั้งเดิม รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนผ่านการออกแบบอาคาร ส่งเสริมกิจกรรมดั้งเดิมที่ยังคงสืบทอดมาจนทุกวันนี้ได้พัฒนาต่อไป ออกแบบพื้นที่ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ได้แก่ จัดตั้งสำนักงานของกลุ่มผู้รักชุมชนประวัติศาสตร์เพื่อร่วมกันจัดทำโครงการ แนะนำ ให้ความรู้ และส่งเสริมให้ผู้อาศัยเห็นคุณค่าของชุมชน และต้องการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง โดยมีตัวแทนผู้อาศัย ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ องค์กรต่าง ๆ และรัฐ คอยแนะนำ ปกป้อง นอกจากนี้ยังฟื้นฟู สืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยจัดกิจกรรม และออกแบบอาคารที่ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ได้แก่ การสร้างพิพิธภัณฑ์ จัดนิทรรศการ เป็นต้น

โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมนี้จึงเป็นการอนุรักษ์เชิงพัฒนาคุณภาพชีวิต งานสถาปัตยกรรมตึกแถวให้เหมาะกับปัจจุบัน ยกกระดับคุณภาพชีวิต สะท้อนจิตวิญญาณดั้งเดิม ส่งเสริมชุมชนเมืองเก่าที่ยังทิ้งร่องรอยทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ สามารถอยู่ร่วม และเหมาะสมกับวิถีชีวิตร่วมสมัย

ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

48053202 : MAJOR : THAI ARCHITECTURE.

KEY WORD : ARCHITECTURAL DESIGN / SHOP HOUSE / ROW HOUSES FOR RESIDENCES AND SHOPS / THAI - CHINESE PEOPLE IN SONGKHLA

NINLAKET DUBSOK : ARCHITECTURAL DESIGN OF ROW HOUSES FOR RESIDENCES AND SHOPS FOR THAI - CHINESE PEOPLE IN SONGKHLA THESIS ADVISORS : ASST. PROF. SOMCHART CHUNGSIRIARAK AND NUANLAK WATSANTACHAD, Ph.D., 616 pp.

This thesis aims to design residential and commercial row houses of Thai-Chinese communities on Nakorn Nai and Nakorn Nok roads in Songkhla Province. The design emphasizes on Chinese patterns of connection space and space which reflect residents' behavior, culture, and beliefs. The design also attempted to mix Chinese culture with that of the local which is considered valuable to preserve. Furthermore, the architectural design likewise helps to develop Thai-Chinese communities in the old Songkhla City to have better condition and be sustainable and suitable for contemporary life styles.

Data for architectural design based on literature research, fieldworks, and interviews. Residents and local people were asked about their requirement. Chinese architecture and row houses in Thailand and Southeast Asia were studied and analyzed, for example those in Phuket, Phang Nga, and Pattani, southern Thailand; in Penang and Malacca, Malaysia; and in Hanoi and Hoi An, Vietnam. These communities are where Chinese immigrants resided and their identities have been preserved. Since this architectural design project also aims to preserve valuable traditional Thai-Chinese row houses in the area and help the community to be able to take care of itself. Case studies of architectural preservation and development were likewise studied, in particular ones which are developed to appropriate for present day requirement, for instance the conservation project of historical cities on the banks of Yangtze River, China; the historical cities project around Hanoi and Hoi An, Vietnam; the conservation project of historical city, Malacca, Malaysia.

Types of architectural design and development of row houses on Nakorn Nai and Nakorn Nok roads in Songkhla Province can be divided into four groups, according to building and surrounding condition, namely rebuilt, renovated, and conserved row houses as well as designed open space. They were designed to appropriate with contemporary life styles and based on Chinese beliefs; theories and philosophies of post modern; and theories of sustainable architecture. Chinese beliefs include Feng sui, Ying-yang, Taoism, supernaturalism, and ancestor and nature worship.

As architectural design also aims to help the communities to be sustainable; people to have good life quality; and their old activities and functions to be further developed. The architectural design includes community museum and common area where history of the community and the areas are exhibited and local people can gather and meet regarding to community matters. The architecture of row houses in Songkhla Province are designed to suit present day lives; reflect people soul; conserve traditional architecture and community; and raise life quality of local people.

Department of Architecture and Related Arts Graduate School Silpakorn University Academic Year 2009

Student's signature.....

Thesis Advisors'signature1.....2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่สามารถจะเสร็จสมบูรณ์ได้หากขาดความอนุเคราะห์ การชี้แนะ การให้ข้อมูล คำแนะนำ ตลอดจนความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ จึงสิริอารักษ์ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ผู้ควบคุม วิทยานิพนธ์ คอยช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษา แสดงข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อ กระบวนการศึกษาอย่างยิ่ง ดร.นวลลักษณ์ วัสนันตชาติ คอยช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทางที่แตกต่าง และดูแลความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณอรศิริ ปาณินท์ , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา จตุรวงศ์ และอาจารย์ คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาใช้เวลาในการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางเพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอขอบคุณนักวิชาการอิสระ นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่ จากหน่วยงาน ต่าง ๆ คุณเศรษฐ์พงษ์ จงสงวน เอื้อเพื่อข้อมูลสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

เจ้าหน้าที่กรมผังเมือง จังหวัดสงขลา เจ้าหน้าที่กรมศิลปากร หน่วยที่ 9 สงขลา และ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา เจ้าหน้าที่ห้องสมุด สถาบันทักษิณคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา, สถาบันวิจัยภาษา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระฯ

ขอขอบคุณคุณลุงถาวรและคุณป้าราตรี วรรณวิไล, คุณคณิต ศิริโชติ, คุณครูสุดา เจริญกลกิจ, คุณศุภกร ศุทธพฤษัยทิพย์, นางก้ำจัด สรรเสริญและครอบครัว, คุณนิธิวรรณ รัตนอมรริภมณร์ เจ้าของบ้าน และผู้อาศัยอยู่บริเวณชุมชนเมืองเก่า ถนนนครใน ถนนนครนอก ถนนนางงาม และบริเวณใกล้เคียง ตำบลบ่อยาง จังหวัดสงขลา ทุกท่านซึ่งไม่สามารถเอ่ยนามได้ ทั้งหมดที่เอื้อเพื่อข้อมูล ให้เข้าชมสถานที่ และให้ความร่วมมือด้วยมิตรไมตรีที่ดียิ่ง

ขอขอบคุณคุณคุณสรिता อึ้งสกุล พี่บสุข ทัดทอง พี่เจนจิรา เขียวชาญชัยกุล พี่วรัปัทม์ ปานเขียน และเพื่อน ๆ ที่เรียนร่วมกันในระดับปริญญาโท สาขาสถาปัตยกรรมไทย และสาขา ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออันส่งผลต่อวิทยานิพนธ์

สุดท้ายเหนือสิ่งอื่นใด คือ บิดา มารดา พี่ชาย และญาติพี่น้องทุกท่าน ที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ อุปถัมภ์ค้ำจุนในทุก ๆ ด้านตลอดมา จึงขอระลึกพระคุณไว้ตลอดไป